

УДК 658.14/17.011.4

СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ольга Миколаївна ВИШНЕВСЬКА

д.е.н., професор Миколаївського національного аграрного університету

Інна Павлівна КОЛОДІЙ

магістр обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету

E-mail: kolodij.inna@gmail.com

Анотація. Розглянуто сутність і значення фінансового прогнозування підприємства, обґрунтовано основні етапи прогнозування на підприємстві, виявлено пріоритетні чинники впливу на прийняття управлінських рішень щодо мінімізації фінансових ризиків підприємства.

Аннотация. Рассмотрены сущность и значение финансового прогнозирования предприятия, обоснованы основные этапы прогнозирования на предприятии, выявлены приоритетные факторы влияния на принятие управленческих решений по минимизации финансовых рисков предприятия.

Ключові слова: *прогноз, планування, фінансове планування, фінансове прогнозування.*

Ключевые слова: *прогноз, планирование, финансовое планирование, финансовое прогнозирование.*

Постановка проблеми. Необхідність планування зумовлена тим, що майбутня діяльність підприємства в умовах ринку завжди пов'язана зі значним ступенем невизначеності, адже економічне середовище, як зовнішнє, так і внутрішнє характеризується високим динамізмом. У системі управління підприємствами обґрунтування фінансових показників, здійснених фінансових операцій і результативність багатьох управлінських рішень досягається з урахуванням результатів фінансового прогнозування та планування. Ці показники є важливою складовою процесу управління підприємством та його підрозділами у напрямі виявлення можливості та загроз, рівня платоспроможності підприємства. Науково-обґрунтований висновок у свою чергу визначає термін досягнення бажаного стану, альтернативні напрями розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність економічного та фінансового прогнозування досліджували багато вітчизняних та закордонних вчених. Так, фінансове прогнозування та прогнозування фінансового стану організації розглядається, зокрема, у роботах: І. Т. Балабанова [2, с. 527]; використання математичних методів і прогнозування для вирішення різних проблем на рівнях макро- та мікро- розглядається у

працях А. М. Єріної [5, с. 170]; питання аналізу і прогнозування фінансового стану підприємства досліджувалися Е. Альтманом, І. О. Бланком, В. О. Касьяненко, О. Ю. Клементьевою, Г. В. Савицькою, Л. В. Старченко. Актуальність дослідження підтверджується вагомим впливом змін у зовнішньому середовищі на фінансові можливості підприємств.

Метою статті є обґрунтування сутності і складових фінансового прогнозування, виявлення пріоритетних чинників впливу на формування умов щодо прийняття дієвих управлінських рішень у напрямі мінімізації фінансових ризиків підприємств та їх своєчасної адаптації до зовнішніх змін і тенденцій.

Обґрунтування отриманих наукових результатів. На основі опрацьованих літературних джерел нами виявлено, що планування – це розробка деталізованого порядку дій на наступний період для впровадження стратегії.

Фінансове планування – це процес систематичної підготовки управлінських рішень, які прямо чи опосередковано впливають на обсяги фінансових ресурсів, узгодження джерел формування та напрямів використання відповідно до виробничого, маркетингового планів, а також величини показників діяльності підприємства у

плановому періоді, які забезпечують вирішення поставлених завдань [10, с. 103].

Фінансове планування є необхідним для фінансового забезпечення діяльності, прискорення обертання засобів, підвищення результативності діяльності, створення умов щодо платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Ринкові умови висувають високі вимоги до якості фінансового планування, оскільки негативні наслідки можуть призвести до депресивного стану. За нездатності адаптуватися до ринкової кон'юнктури підприємство може увійти у стан втрати можливості щодо виконання своїх зобов'язань.

Невизначеність визначає нагальну необхідність планування або моделювання діяльності підприємства. При цьому фінансове планування можна визначити як один із найголовніших інструментів зміни напрямів фінансових потоків, залучення капітальних інвестицій.

Місце фінансового планування визначається тим, що планування є однією з функцій управління, тому фінансове планування – це функція управління фінансами [3, с. 87].

Практично вся система господарського управління і регулювання виробництва створена на методах планування. Оскільки завершення одного етапу роботи є початком наступного, неможливо пов'язати усі етапи без планування діяльності.

Необхідність складання планів визначається багатьма причинами, наприклад, В. Ковальов виділяє три найважливіших: невизначеність майбутнього; координуюча роль плану; оптимізація економічних наслідків [6, с. 62].

Ми погоджуємось із автором і вважаємо, що розробка фінансового плану за достовірності інформації є базовою основою прийняття управлінських рішень, у тому числі у напрямі мінімізації фінансових ризиків, адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища.

Важливу роль для складання фінансових планів підприємства відіграє фінансове прогнозування. Фінансове прогнозування – це механізм використання специфічних способів для розрахунку основних фінансових показників [7, с. 354].

Таблиця 1

Методи розробки фінансових планів підприємства

Методи	Сутність методу
Балансовий	Балансує не тільки підсумкові показники доходів і витрат, а й для кожної статті витрат визначають конкретні джерела їх покриття
Нормативний	Визначає потребу у фінансових ресурсах на основі фінансових норм і нормативів (норми амортизації, ставки податків тощо)
Розрахунково-аналітичний	Розраховує планові показники на основі фактичних даних за базовий період та індексів їх зміни у плановому періоді
Економіко-математичне моделювання	Використовується для прогнозування значення показників та оптимізації управлінських рішень

Джерело: складено автором на основі опрацьованих літературних джерел

Фінансове планування є органічною частиною соціально-економічного планування. Оскільки плануються відносини, що виникають у всіх ланках фінансової системи, то можна говорити про систему фінансових планів: бюджетних, позабюджетних, страхових та ін. При цьому виділяються такі розрізи фінансових планів: загальнодержавний, галузеві, територіальні, фінансові плани окремих підприємств і організацій.

Система фінансових планів побудована ієрархічно. Центральною ланкою системи є бю-

джетний план. Державні соціальні позабюджетні фонди також розробляють фінансові плани за своїми доходами і видатками. У плановому порядку мобілізуються і використовуються страхові фонди для відшкодування витрат та усунення ризиків різних учасників страхових відносин. Отже, фінансові плани складаються на усіх рівнях фінансової системи і всіма суб'єктами фінансових відносин.

Для практичної побудови фінансових планів використовується цілий набір методів плануван-

ня, головними з яких є економічний аналіз, нормативний та балансовий методи [8, с. 272].

Саме за допомогою прогнозів розглядаються варіанти удосконалення фінансової системи за різного рівня економічного розвитку, господарюючого суб'єкта чи кон'юнктури ринку. Прогноз окреслює можливості щодо завдань з урахуванням проблемних аспектів, дефіциту фінансових ресурсів. Розглядаються варіанти впливу на об'єктивні чинники розвитку.

Розробка прогнозу і формування плану підприємства – взаємопов'язані стадії планової роботи. Але різниця між ними полягає у тому, що план – відображення і втілення вже прийнятого управлінського рішення, а прогноз – пошук можливого альтернативного, дієвого рішення. План є підсумком усіх видів і етапів планової роботи, який має бути якісним, однозначним, спрямованим на досягнення вже обраних цілей. Прогноз у свою чергу не ставить жодних обов'язкових завдань, але містить інформацію, необхідну для їх розробки.

Поліпшення фінансового стану підприємства залежить від ефективності формування і використання фінансових ресурсів. Ці показники в свою чергу залежать від організації та методів фінансового планування.

Фінансовий план, як складова загальної системи планування фінансово-господарської діяльності підприємства сприяє досягненню поставлених виробничих завдань відповідно до стратегії економічного розвитку.

Складання прогнозного балансу підприємства дозволяє отримати найбільш повне уявлення про майбутні зміни фінансового стану підприємства, особливо показників платоспроможності та ліквідності.

Для позитивного результату прогнозування фінансового стану підприємства необхідно передбачити зміни його показників. Наприклад, зміни цін на сировину і готову продукцію підприємства, рівня питомих змінних витрат на одиницю виробленої продукції, обсягу реалізації та вплив цих чинників на результативні показники діяльності підприємства. У цьому випадку використовують аналіз чутливості.

Прогноз окреслює області та можливості, в рамках яких можуть бути поставлені реальні завдання і цілі, виявляє проблемні аспекти, які повинні стати основою в оцінці ризиків діяльності.

У ньому розглядаються варіанти активного впливу на об'єктивні фактори майбутнього розвитку. Фінансовий прогноз – це таке дослідження

перспективного розвитку, яке не обмежене прийнятими макроекономічними рішеннями, а тому має попередній, варіантний характер, горизонти його не обмежені рамками планового періоду [9, с. 56].

Отже, фінансове прогнозування складає основу фінансових планів підприємства, що надає можливість вирішувати поставлені завдання та передбачити негативні економічні наслідки.

Висновки. Нами виявлено, що основними чинниками впливу на фінансовий стан підприємства є саме внутрішні чинники, такі, як якість управління прибутком підприємства та структурою його позикових і власних коштів. На підприємстві необхідно сформувати ефективну систему управління фінансовою стійкістю, на основі застосування методів прогнозування, планування, регулювання, контролю та аналізу фінансової стійкості. Для зростання ефективності діяльності підприємства необхідно проводити оцінку впливу тих чи інших чинників на фінансову стійкість протягом певного періоду з метою обґрунтування напрямів управління, складання прогнозів, виконання планів. На нашу думку, даний підхід дозволяє підвищити рівень фінансової стійкості на підприємстві та унеможливити його банкрутство.

Фінансові ризики на підприємстві є імовірністю виникнення непередбачуваних втрат у ситуації невизначеності умов фінансово-господарської діяльності [4, с. 92].

У процесі управління ризиками потрібно враховувати загальні правила прийняття рішень за відповідних умов: ризикувати можна лише у межах власного капіталу; не можна ризикувати залученими ресурсами; необхідно зважувати можливі негативні наслідки ризику; необхідно паралельно розглядати інші альтернативи з меншим рівнем ризику.

Відомі способи зниження ризику підприємницьких структур пропонується згрупувати у два напрями: уникнення від ризиків і зниження негативної дії тих видів ризиків, яким не вдалося запобігти. Уникнення ризиків передбачає певну політику керівництва підприємств, яка полягає в тому, щоб не ухвалювати управлінських рішень, пов'язаних з ризиком. Цей напрям є найпростішим, однак він не може забезпечити динамічний розвиток підприємств і великі прибутки [1, с. 304].

Нами обґрунтовано сутності і складові фінансового прогнозування, виявлено пріоритетні чинники впливу на формування умов щодо при-

йняття дієвих управлінських рішень у напрямку мінімізації фінансових ризиків підприємств та їх

своєчасної адаптації до зовнішніх змін і тенденцій.

Список використаних джерел

1. Анализ и разработка инвестиционных проектов / В. П. Савчук, С. И. Прилипко, Е. Г. Величко. — К. : Абсолют-В, Эльга, 1999. — 304 с.

2. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента : [Учебн. пособие] / И. Т. Балабанов. — М. : Финансы и статистика, 2000. — 527 с.

3. Бланк И. А. Стратегия и тактика управления финансами. / И. А. Бланк // АДЕФ-Украина, 1996. — 87 с.

4. Гудзь О. Є. Ризики в системі управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств / О. Є. Гудзь // Агроінком. — 2007. — № 5. — С. 92.

5. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування: [Навч. посіб.] / А. М. Єріна. — К. : КНЕУ, 2001. — 170 с.

6. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент: [Учебн. пособие] / В. В. Ковалев. — М. : Финансы и статистика, 1999. — 62 с.

7. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства: [Навч. посіб.] / М. Я. Коробов. — К. : Знання, 2000. — С. 354.

8. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций: Изд. 2-е, стереотип. / Л. Б. Идрисов, С. В. Картышев, Л. В. Постпиков. М. : Филип, 1998. — 272 с.

9. Фальцман В. К. Оценка инвестиционных проектов и предприятий. — М. : ТНИС, 1999. — 56 с.

10. Фінанси підприємств, четверте видання: [Підручник] / За ред. професора А. М. Поддєрьогіна. — К. : КНЕУ, 2002. — 103 с.